

Warszawa 30 IX 2023 r.

Dr hab. Zbigniew KLIMIUK, prof. IPiSS**Recenzja rozprawy doktorskiej p. mgr Agnieszki Kopeć****Tytuł rozprawy: Model poczwórnej helisy a rozwój regionalny oparty na innowacjach-
analiza wybranych przypadków****Promotor: dr hab. prof. SGH Izabela Zawislińska; promotor pomocniczy: dr Paweł
Kaczmarek****Ogólna opinia o recenzowanej pracy:**

Praca doktorska mgr Agnieszki Kopeć reprezentuje bardzo dobry poziom naukowy, zawiera wszystkie elementy niezbędne do uznania jej za rozprawę doktorską oraz może być dopuszczona do publicznej obrony na podstawie Art. 14 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki. Stanowi udane połączenie zagadnień teoretycznych z analizą empiryczną przy jednoczesnym wykorzystaniu wybranych doświadczeń zagranicznych w postaci studiów czterech przypadków (dwóch amerykańskich, jednego niemieckiego i jednego izraelskiego). Najtrafniejszą ocenę recenzowanej pracy stanowi moim zdaniem samoocena Doktorantki zawarta na stronie 15, która brzmi: „zaprezentowana rozprawa doktorska nie wyczerpuje wszystkich wątków i złożonej problematyki badawczej. Stanowi jednak solidną bazę do prowadzenia dalszych, bardziej szczegółowych badań i analiz, także odnoszących się do innych regionów w Polsce i na świecie”. Recenzent pracy w pełni potwierdza i zgadza się z przytoczoną konkluzją podkreślając jednocześnie oryginalność dysertacji.

Uwagi ogólne:

Recenzowana praca doktorska licząca 443 strony składa się ze wstępu oraz pięciu następujących po sobie rozdziałów, których układ jest logiczny i przejrzysty. Doktorantka scharakteryzowała zawartość poszczególnych rozdziałów we wstępie na stronie 13 i 14. Struktura pracy wynika z tematu i jej koncepcji. Dwa pierwsze rozdziały składają się na część teoretyczną pracy, rozdział trzeci zawiera analizę czterech przypadków rozwoju regionalnego na świecie opartego na innowacjach, w których widoczne było oddziaływanie modelu poczwórnej helisy (TH/QH). Rozdziały czwarty i piąty odnoszą się bezpośrednio do regionu podkarpackiego: model poczwórnej helisy w rozwoju regionalnym regionu podkarpackiego (rozdział IV) oraz uzyskane w tym zakresie wyniki jakościowe badań własnych przeprowadzone na terenie województwa podkarpackiego w postaci pogłębionego wywiadu, podstawę którego stanowiła przygotowana ankieta oraz 20 respondentów (rozdział V). Każdy z wymienionych rozdziałów kończy się podsumowaniem, natomiast żaden z rozdziałów nie zawiera wprowadzenia. Zasadnicza część pracy zamyka się „Zakończeniem” (strony (337-342), które zawiera zestawienie wniosków wynikających z całej pracy oraz bardzo szeroką bibliografią. Podzielona ona została na część obejmującą publikacje książkowe i artykuły naukowe (268 pozycji), akty prawne (20 pozycji), bazy danych statystycznych (6 źródeł) oraz źródła internetowe (234 pozycje). Ważną rolę odgrywa pięć grup załączników znajdujących się na końcu dysertacji: Załącznik Nr 1- Tabele, Załącznik Nr 2- Mapy, Załącznik Nr 3- Rysunki, Załącznik Nr 4- Wykresy, Załącznik Nr 5- Scenariusz wywiadu pogłębionego. Stanowią one integralną część wywodu w niej zawartego. Doktorantka w prowadzonej

analizie odwołuje się do czytelnej numeracji poszczególnych załączników przywołując jej zawartość.

Uwagi szczegółowe:

1. Wstęp. Zawiera wszystkie elementy niezbędne i typowe dla tej części pracy: przedmiot pracy, podstawowe kategorie występujące w pracy (pojęcie rozwoju oraz rozwoju regionalnego wywodzącego się z teorii rozwoju, pojęcie innowacyjności, pojęcie innowacyjności regionu) oraz określony został główny cel pracy. Sformułowana została także główna teza pracy, tj. zastosowanie modelu poczwórnej helisy przyczynia się do racjonalizacji organizacji i zarządzania innowacyjnymi projektami regionalnymi oraz silniejszego oparcia rozwoju regionalnego na innowacjach i przyspieszenia jego dynamiki. W celu jej weryfikacji Doktorantka sformułowała pięć hipotez cząstkowych (str. 11 i 12).

Na stronie 6 pracy pojawia się następujące stwierdzenie, co do którego formułuję pewną wątpliwość. „W ostatnich dziesięcioleciach pojawiają się koncepcje, które odchodzą od założeń neoliberalnych i nawiązują w coraz większym stopniu do doktryny Johna Keynesa”. Rozumiejąc prawidłowe intencje rozumowania doktorantki, moim zdaniem obecnej złożonej sytuacji finansowej i gospodarczej na świecie nie da się wyjaśnić przy wykorzystaniu teorii J.M. Keynesa (również teorii Michała Kaleckiego), chociaż takie opinie można niekiedy spotkać (w Polsce formuje je- również w języku angielskim- m.in. prof. Jan Toporowski związany z ZG PTE). Bezpieczniej byłoby zamiast teorii J.M. Keynesa odwołać się już do szkoły neokeynsofskiej, jako jednego z dominujących kierunków współczesnej ekonomii, który zawiera pewne (wybrane) elementy tradycyjnego keynesizmu.

2. Rozdział pierwszy (rozwój regionalny oparty na innowacjach). Mam pewne zastrzeżenia dotyczące układu rozdziału oraz poziomu analizy ekonomicznej w sensie mikro- makro-. Występuje trochę zamieszania. Moim zdaniem podrozdział 1.2 powinien znaleźć się przed 1.1, gdyż jest ujęciem szerszym. Podobną uwagę formułuję pod adresem podrozdziału 1.3 i 1.4 w postaci postulatu przestawienia kolejności. Podrozdział 1.3 zawiera się bowiem w podrozdziale 1.4. Występuje ponadto zmiana w poziomie analizy ekonomicznej między 1.1.3 a 1.1.4. Do 1.1.3 dominuje ujęcie mikroekonomiczne, poczynając od 1.1.4 priorytet nadany został analizie makroekonomicznej. Wszystko byłoby do pogodzenia, gdyby jednocześnie zmodyfikowany został tytuł rozdziału na następujący: **Rozwój gospodarczy i regionalny oparty na innowacjach-istota i determinanty**. Byłoby to nawet wskazane, gdyż rozwój regionalny jest w znacznym stopniu odbiciem rozwoju ogólnogospodarczego. Wtedy byłoby możliwe płynne połączenie analizy mikro- i makroekonomicznej.

3. Rozdział drugi (geneza poczwórnej helisy). Solidnie napisany nie budzi uwag. Zaprezentowana została geneza i ewolucja modelu helisy- przejście z modelu potrójnej helisy (TH) do modelu poczwórnej helisy (QH). Omówione zostały również możliwości i warunki zastosowania i wykorzystania tej ostatniej.

4. Rozdział trzeci (oddziaływanie modelu TH/QH na rozwój regionalny- doświadczenia międzynarodowe). Rozdział został napisany głównie na podstawie źródeł internetowych. Można odnieść wrażenie, iż Doktorantka „wycisnęła” z nich tyle, ile było możliwe. Oczywiście w publikowanych opracowaniach nie pisze się o wszystkich niuansach i uwarunkowaniach, a także koniecznych do spełnienia warunkach, które niekiedy mogą mieć zasadnicze znaczenie. I tutaj znajduje się bez wątpienia pole do dalszych badań prowadzonych przez Doktorantkę pod kątem wykorzystania tych doświadczeń dla Polski.

5. **Rozdział czwarty** (model poczwórnej helisy w rozwoju regionu podkarpackiego). Doktorantka dość dokładnie opisała specyfikę rozwoju społeczno-ekonomicznego regionu podkarpackiego oraz scharakteryzowała główne podmioty stanowiące podstawę QH w rozwoju regionalnym Podkarpacia opartym na innowacjach. Natomiast w podrozdziale trzecim (wpływ powiązań i współpracy między ośrodkami QH na rozwój oparty na innowacjach regionu podkarpackiego) liczącym 2,5 strony (tylko) wykorzystane zostały dokumenty, w których zalecono stosowanie modelu poczwórnej helisy. Przede wszystkim „Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2020” oraz bazujące na niej Regionalne Strategie Rozwoju poszczególnych województw. Ponadto przywołany został dokument z 2020 r. „System Innowacji w województwie podkarpackim” stanowiący część opracowania przed aktualizacją „Strategii Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2021-2030”. Jak pisze Doktorantka zawarto w nim „wskazówki dotyczące możliwości rozwoju z zastosowaniem modelu poczwórnej helisy. Jego autorzy wielokrotnie rekomendują zastosowania modelu poczwórnej helisy w celu podniesienia poziomu innowacyjności regionu” (str. 279). Powstaje zasadnicze pytanie: po co potrzebne było ponad 70 stron analizy, ażeby na jej końcu dojść do konkluzji opartej na kilku raportach. Wydaje się, że na bazie przeprowadzonej analizy w rozdziale można było śmiało rozszerzyć (przynajmniej próbować) wnioski ponad te, które wynikają z przywołanych raportów.

6. **Rozdział piąty** (wyniki badań własnych). Ankieta została przygotowana solidnie. Postawione pytania (ich zestaw i struktura) odzwierciedlają istotę, zakres i skomplikowanie analizowanych zagadnień- według tezy głównej i hipotez pomocniczych (str. 289). Na ich podstawie sformułowane zostały wnioski oraz rekomendacje bazujące na przeprowadzonych badaniach własnych Doktorantki (strony 325-334). Za najbardziej interesującą uważam rekomendację dotyczącą możliwości i szans wykorzystania na terenie województwa podkarpackiego potencjału technologii wojskowych i kosmicznych w produkcji cywilnej (str. 329) oraz próbę określenia uwarunkowań i ograniczeń w wykorzystaniu doświadczeń zagranicznych (politycznych, prawnych oraz instytucjonalnych) w potencjale rozwojowym wynikającym z QH dla tego regionu (strony 332-333). Wymaga to oczywiście dalszych badań i poszukiwań

Wniosek końcowy: wnioskuję o dopuszczenie pracy doktorskiej p. mgr Agnieszki Kopeć do publicznej obrony oceniając jej zawartość (mimo poczynionych uwag) na bardzo dobrą. Zachęcam przyszłą (w bliskim horyzoncie) Panią Doktor do tego, aby nie rezygnowania z tematu, tylko do dalszych badań i poszukiwań w celu rozszerzenia i pogłębienia analizy. Wskazane i pożyteczne byłoby, ażeby na jej podstawie rozbudować wnioski i rekomendacje dla Polski oraz jej poszczególnych regionów.

Zbigniew KLIMIUK

